

Wommels aan de noordzijde van de Nauwe of Kromme Steeg (1639-1832)

Jelle Miedema

Aan de noordzijde van de Nauw of Kromme Steeg in Wommels vinden we in periode 1632-1832 twee huizen, de nrs. 44 en 45 op de kadasterkaart van 1832 (zie kaartje). Bij die huizen behoorde een stuk grond aan de noordzijde, gelegen tussen nr. 47 en de Trekvaart, en een stukje grond aan de oostzijde gelegen aan de Terp. Voor beide huizen en bijbehorende grond werd 14 stuivers grondpacht betaald aan de pastorie van Wommels. Ik begin met het huis aan de trekvaartzijde, bewoond geweest door onder andere chirurgijn en barbier mr. Hendrick Dircx.

Trekvaartzijde

1639: Wopcke Epes (x 1^e **Goijck Alles**, x 2^e **Hidtie Willems**) wordt vermeld als zuidelijke naast-leger van het huis op de hoek Trekvaart-Noorderhaven (inv. 46, fol. 293v).

Aanvulling, toelichting:

- Tussen de bovenvermelde huizen lag een tuin of 'hovinge', die later apart werd verkocht (volgt).
- Wopcke Epes tr. 1^e Goijck Alles, ovl. in/ voor 1654 en 2^e Hidtie Willems. Uit het eerste huwelijk: Epe, Alle en Wijb (zie hieronder 1654).
- 1614: Wopcke Epis en Goyck Alledr te Wommels zijn volgens een obligatie dd. 4.8.1614 aan het sterfhuis van Simcke Simckes en Hylck Broers schuldig 50 gg. (inv. 26, fol. 109).
- 1630: Wopkes Ipis laat dopen NN op 7.11.1630.
- 1630, 1631: Wopcke Epes en Goijck Alles zijn voor landhuur 34 gg. schuldig aan ds. Bernardo Hesselj, en Aeltie Jans, e.l. te Wommels (inv. 59, fol. 51v) en 50 gg. aan ene Anne Alberts (inv. 59, fol. 73; zwak).
- 1634: Wopcke Epis rest van huishuur 6 gg. uit het sterfhuis van Hendrick Martens en Anna Alberts 'in tijts' echtelieden gewoond hebbende en gestorven te Wommels (inv. 27, fol. g.n./actum januari 1634).

1641a (3 mrt): 'zekere twe rood pandete kamers off huisingen *ende* stede cum annexis (...) staende op de herevaerts wal, bij de *vercoper* zelve bewoont werdende, zijnde met een middelmuur ofte gevel vande anderen gescheiden (...) met de conditie dat de copers vant cleinhuis [it húske?] aff acht voet *ende* aent staket langs drie voet wt naer de dam sal genieten (...) in wandelcope becomen van Wopcke Epes adistent woonachtich aldaer, voor hem selven *ende* als vader *ende* wettige voorstander over sijne kinderen bij w: Goick Alle dr sijn overledene huisvrouw in echte getogen (...) tegens sekere huisinge, schuiere hieminge *ende* plantagie cum annexis mede in de *voorseide* dorpe staende, *ende* bij de *proclamanten* onlangs van Reiloff Egberts cum uxore in cope becomen' (inv. 46, fol. 306v).

Fragment kadasterkaart Wommels 1822/1832

Naastlegers: de 'herevaert' W, de kopers N, 'Jid Cornelis weduwe' O de 'nauwe steeg' Z.
Bewoner: **De verkoper.**

Verkoper: **Wopcke Epes** adsistent voor hem en zijn kinderen bij w. **Goick Alles.**

Koper: **Mr. Hendrick Dircx** chirurgijn en **Trijntie Siuerdts**, e.l. te Wommels.

Koopsom, wandelkoop: geruild tegen een huis onlangs van Reiloff Egberts gekocht, plus 170 gg. en twee ducats voor Wopckes twee dochters.

Aanvulling, toelichting:

- Doopboek Wommels: 'Hendrick...', barbier' laat op 5.3.1637 een dochter Griettie dopen, op 29.9.1639 een kind genaamd Rintie met vermelding 'vader barbier' en op 25.10.1640 opnieuw een Rintie, nu met de vermelding 'een dochtertje van mr Hendrick' (e.e.a. alleen in de originele doopaantekeningen). Omdat a. een chirurgijn vaak tegelijk barbier was, b. we hier met een *mr* Hendrick te doen hebben, zal het hier ongetwijfeld gaan om de chirurgijn mr. Hendrick Dircks.
- 1641: Op dezelfde dag verkopen Hendrick Dircx en zijn vrouw Brechtie Jacobs een huis aan de noordzijde van de Terp (inv. 46, fol. 305) en kopen ze huis ten noordoosten van de Terp (inv. 46, fol. 305v).
- In 1641 wordt mr. Hendrik Dircks chirurgijn vermeld als westelijke en noordelijke naastleger van het aangrenzende huis van Jid Jacobs wed. Cornelis Pijters (volgt).

1641b (actum 1654): 'twe roodpande huysen' die gedaagde **Wopcke Epes** en diens zoon Alle Wopckes, de laatste als eiser mede voor zijn broer Epe Wopckes te 'uijtrecht' en zijn zuster Wijb Wopckes te Franeker voor 3/5 als erfgenamen van hun moeder Goijck Alles samen toebehoord hebben, maar 'welcke huysen gedaagde sonder decreet van recht off anders hadde *verwandelt* ofte *vercocht* aen enen **mr. Hendrick Dircx** in tijden chirurgijn tot Wommels, en alsoo de gedaegde hem naderhants weder tot een ander bedde begeven hadde met Hittije Willemdr sijn tegenwoordige wijff, ende noijt scheidung met sijn kinderen van moeders goederen gemaect (...) hadde' (inv. 14, fol. 112v, actum 1654; vet JM).

Aanvulling, toelichting:

- Volgens Wopcke Epes had Goijck Alles alleen maar schulden gemaakt. Het gerecht bepaalt (in 1654) dat Wopcke Epes dat dan alsnog maar moet aantonen.
- Alle/Aalle Wopkes (x Teets Jans, in 1642) laat in de jaren 1642-1655 kinderen dopen.
- 1664: Wopke Ippes te Wommels vs. Gerben Martens (inv. 47, fol. 29v/rechtdag 16.3.1664).
- 1667: Wyb Wopkes van Wommels tr. 3^e proklamatie Wo 2.6.1667 Harmen Opmeijer van Lingen.

1642: 'twe huisingen [kamers?], staende op de gemene herevaerts wal binnen den dorpe Wommels, t'ene bij de *vercopers* en t'ander bij Hette Fockes Backer bewoont werdende, met de resp^e schuieren, lootsen, stakettingen, hovinge ende plantagie cum annexis *daerbij sijnde*', belast met 7 st. grondpacht en met nog een jaar huur voor de e.l. verkopers 'sullende meije 1642 ingaen sonder huire *daervoor* te betalen'. De huizen worden verkocht met toestemming 'consent *ende* approbatie' van secretaris Suffridus Bruijnsma (inv. 46, fol. 316v).

Naastlegers: Niet vermeld.

Bewoners: **De verkopers** respectievelijk **Hette Fockes Backer.**

Verkopers: **Mr. Hendrick Dircx**, chirurgijn en **Trijntie Siuerts**, e.l. te Wommels.

Koper: **Aernt Tijmens** van Harlingen.

Koopsom: 1.200 gg. (sic.).

Aanvulling, toelichting:

- Hendrick Dircks koopt in 1642 van Aernt Tijmens van Harlingen een huis met toebehoren aan de Noorderhaven (inv. 46, fol. 320v; volgt t.z.t).
- Aernt Tymens van Harlingen tr. (2e?) te Harlingen (procl. 2.4.1637) Gerlske Gosses van Wommels. Gerls of Gerlske, in 1639 oud 27 jaar, was een dochter van Gosse Gosses en Baafke Nannes, i.l. e.l. op sate Wibema te Britseart (Terpen) onder Wommels (inv. 28, fol. g.n./17.4.1640; Van der Meer 2004:221).

1643-1660: Uit deze periode zijn geen proclamatieakten bewaard gebleven.

Aanvulling, toelichting:

- 1646: Mr. Hendrick Dircx, chirurgijn, en Trijntie Siuerdts, e.l. te Wommels, zijn 100 gg. schuldig aan Sipcke Mircx, dorprechter te Oosterend en Swaentie Foeckes, e.l. te Oosterend; in marge: voldaan mei 1648 (inv. 60, fol. g.n. / 26.8.1646).
- 1647 (6 mei): Mr. Hendrick Dircx, chirurgijn, en Trijntie Sijuerds e.l. te Wommels zijn 200 gg. schuldig aan de 'luitenant Epe Stapert en Bottje Agges Aggema', e.l. aldaar (inv. 60, fol. g.n./dd. 6.5.1647).
- 1648a (2 okt.): Hette Fockes en Lijsbeth Benedictij Accronius, e.l. de Kubaard, verklaren de huisinge, schuijre, hovinge, plantagie & stakettinge cum annexis staende ende gelegen op Hiemstera sate tot Cubaert' (alleen het gebouw) verkocht te hebben aan mr. Hendrick Dircx, chirurgijn en Trijntie Sijuerds, e.l. te Wommels. De bijbehorende landen zijn van de 'kercke off vicarie der selven dorpe'. Koopsom 2.455 gg., te betalen in termijnen: 500 gg. bij leverantie op 1.5.1649 en nadien mei 1650, 1651, 1652 telkens 500 gg. en mei 1653 de resterende 455 (inv. 60, fol. g.n./dd. 2. 10.1648).
- 1648b: Mr. Hendrick Dircx, chirurgijn te Wommels, is als rest van geleend geld 25 gulden schuldig aan het sterfhuis van Harcke Gerbens, i.l. te Kubaard (inv. 29, fol. 12/dd. 8.11.1648).
- 1649 (aug.): Hette Fockes verklaart als man van Lijsbeth Benetici Acronius aan secr. Suffridus Bruijnsma en zijn vrouw Impckien Epema een som van 1955 gg. overgedragen te hebben, zoals hem nog 'competeert van mr. Hendrick Dircx cum uxore tot Wommels, op termijnen volgens de reversael hierboven staende', onder deductie van wat secr. Bruijnsma cum uxore nog tegoed heeft (inv. 60, fol. g.n./22 aug. 1649).

1649 (8 aug.): Met de registratie van een obligatie verklaren **Mr. Hendrick Dircks** en zijn vrouw **Trijntie Sioerds**, e.l. te Rien [sic] 100 gg. ontvangen te hebben van Ids Sibles Reen en diens vrouw Foeckien Hessels Fopma voor geleend geld. Ze beloven het 1 mei 1650 terug te betalen. Als onderpand dienen 'alle mijne goederen (...) speciael d'cooppenningen ofte [termijnen] vant reversael bij Douwe Rispens aen mij gepasseert, consenterende haer [luiden] crediteuren om de voors. 100 gg. cum accesorijs uijt de eerste ofte volgende termijnen van Douwe Rispens te mogen ontfangen voor soo vele nodich is' (inv. 60, fol. g.n./dd 8.9.1649 [fiche 11]).

Aanvulling, toelichting:

- De crediteuren willen geld zien en Hendrik Dircx en Trijntie Sioerds zijn genoodzaakt bezit te verkopen. In 1649 verhuizen ze naar Rien (zie boven) en in 1650 naar Sneek.
- Douwe Johannes Rispens is na 1647 pachtboer op sate Hiemstera te Kubaard (*Klaaikluten* 2007/3:3). Nu wordt duidelijk dat hij die boerderij per reversalbrief kocht van mr. Hendrick Dircx en het land bij die sate huurde van de kerk van Kubaard.

1650a (8 juni): **Gosse Watzes Heringa** burger te Bolsward geeft met registratie van een reversalbrief te kennen schuldig te zijn aan **mr. Hendrick Dircx** en **Trijntie Sioerds** e.l. te Sneek een som van 375 gg. en 7 st. voor de koop hun 'huijsinge ende stede cum annexis, mitsgaders d' hovinge ende plantagie cum annexis daer bij ende aen gelegen' te Wommels, met de bepaling dat de koopsom in termijnen wordt overgedragen aan secretaris Suffridus Bruinsma, direct te betalen 125 gg. onder aftrek van 105 gg. achterstallinge huur en rente en mei 1651 en 1652 telkens 125 gg., (inv. 60, fol. 382v [fiche 11]).¹

Aanvulling, toelichting:

- Gosse Watzes Heeringa was afkomstig van Wommels. In 1631 is Willem Jetses, kuiper te Wommels, 100 gg. schuldig aan Gosse Watzes Heringa en Antie Franses Bockema, e.l. aldaar (inv. 59, fol. 44).

1650b (8 juni, vervolg): 'Naedat de bevestiginge vande coope ende reversaal brief ware gedaen heeft **Gosse Watzes Heeringa** aen ons onderschrevene [mederechter Reen] opgebracht ende betaelt den 1^{en} termijn deses reversael', te weten 125 gg. en 7 st., met korting van 105 gg. en 7 st. 'hem van ons volgens obligatie ende van landthuir competerende' en de overige 20 gg. voor secretaris Bruinsma voor de kosten van 'strijckpenningen ende schrijver gelden deser vercopingen 't sampt een gedeelte vant steenen padt daer aen tot Wommels inde buijren' (inv. 60, fol. 383).

¹ Met dank aan Paul Borghaerts voor inzage in door hem gemaakte kopieën van akten van het Nedergerecht van Hennaerderadeel (zie < www.hennaerderadeel.nl >), voor deze bijdrage de akten inv. 60, fol. 382v (383L), 384 en 385.

1650c (idem 8 juni, vervolg): **Mr. Hendrick Dirck** chirurgijn en **Trijntje Sioerds** e.l. te Sneek bekennen ‘volcomentlick gecedeert ende getransporteert te hebben aen handen ende ten profijte van’ secr. Suffrido Bruinsma cum uxore te Wommels 2 x 125 gg. door de secretaris te ontvangen uit handen van **Gosse Watzes Heeringa** ‘op termijnen nae luyt ommegeschreven reversael’ en te betalen aan Ids Sibles te Reen en Siricus Sachai secr. van Baarderadeel ‘onse hijpothecaire crediteuren’ (inv. 60, fol. 383).

Aanvulling, toelichting:

- Onder de akte staat genoteerd: ‘t Neffens t geene sij... noch competeren wt huijsinge ende ontruimingte tot Cubaert’. Die ‘huysinge’ slaat ongetwijfeld op Hiemstera sate aldaar (zie boven).

1650d (idem 8 juni): Een ‘huijsinge en stede cum annexis aldaer [lees: te Wommels] mitsgaders de hovinge ende plantagie cum annexis daer bij *ende* aen gelegen’, bezwaard met huur à 20 gg. voor het lopende jaar en met het onderhoud van het hek tussen de verkochte ‘hovinge en stede, ende Sioerd Hans zoons huijs’ en ‘de resterende steckagien allesins half ende halff, als oock dat Jan Sijbes weeskinds huijsinge vrije oijsdrup int hoff ende ‘t licht door ‘t glas in d’ muijz staende sall holden’ (inv. 60, fol. 384).

Naastlegers: ‘hebbende Rijckold Sipckes, de gemeene heere vaart, Jan Sijbes weeskindt, ende ‘t gemeene padt rondt om naest gelegen’.

Bewoner: **Wopcke Floris cum uxore**.

1650e: Rijckholt Sipckes is zuidelijke naastleger van het navolgende huis aan de Terp (het latere secretarishuis), (inv. 60, fol. g.n./dd. 8 juni 1650 [fiche 11; zie daar]).

Aanvulling, toelichting:

- Rickholt Sipkes tr. 3^e proklamatie Wommels okt. 1630 met ‘Trijn’, alleen vermeld als ‘sijn wijff’. Ze deden belijdenis op 10.3.1633.

1675: Een ‘huijs, loots *ende* toebehorende steed’, bezwaard met 7 st. grondpacht (inv. 47, fol. 249). Naastlegers: De ‘gemene [here]vaert’ W, Gerben Martens hof N, ‘Gerben Martens huijs annex’ O, de ‘gemene steeg’ Z.

Bewoners: Niet vermeld.

Verkoper: **Jan Rickholts**.

Koper: **Hantje Jacobs en Jouck Eesges**, e.l. te Wommels.

Koopsom: 170 gg en ‘twe silvren ducatonen’ (‘t gerecht wijst consent).

Aanvulling, toelichting:

- Haentje Jacobs van Wommels tr. in 1671, ondertr. Wo 9.4.1671 en 3^e procl. Lutkewierum 23.4.1671, te Wommels met Jouck Aesges van Rien. In 1676 laat hij te Wommels een zontje Dirck dopen (volgt). In Bolsward tr. 12.12.1697 Aesge/Eesge Haenties met Martje Martens, beiden van Bolsward.
- De woonplaats van Jan Rickholts wordt niet vermeld. Hij staat niet ingeschreven als lidmaat van de kerk van Wommels.

(*alleen een hof*)

1682: Een ‘hovinge, boomen ende plantagie, stakettingen, benefens een schuiere’, vrij van grondpacht (...) ‘laest bij w. Gerben Martens sijn naegelatene weduwe gebruikte (...) hebbende dese verkochte hovinge cum annexis vrije gang *ende* drifte *overde* plaets op ‘t Suijd van naestgelegene huijsinge bij voors. weduwe bewoont’ (inv. 47, fol. 318).

Naastlegers: De ‘heere vaert’ W, Jan Piters N, Tako Jans O, Haentje Jacobs Z.

Verkopers: **De erven en wed. van Gerben Martens**.

Kopers: **Lourentius Aesgema**, Jan Sipkes en Jan Martens.

Niaar: **Haentje Jacobs** ‘soo van bloed als naest legers wegen’.

Koopsom: 76 gg. en 12 st. te betalen in mei 1682 en mei 1683 telkens de helft.

Aanvulling, toelichting:

- Dit hof, gelegen aan de Trekvaart, lag kennelijk (deels?) tussen het huis en erf van Haentie Jacobs (nr. 44) aan de Nauwe Steeg en het huis van Jan Piters aan de Noorderhaven (nr. 46; volgt t.z.t.). Het behoorde bij het volgende huis, dat in 1682 tegelijk met dit hof werd verkocht (volgt).
NB: In 1682 zijn Lourentius Aesgema cum sois eigenaars (zie volgend huis 1682), maar in 1702 zijn dat de erven van Haentie Jacobs (volgt).
- Gerben Martens van Wommels ondertr. Wommels 6.1.1655 Aeltie Pieters van Wommels (zie verder bij het volgende huis).

1702: Een 'huisinge bestaende in een voorhuis, twee kamers, schuur en hovinge bezijden dese huisinge gelegen, lopende tot aen de vaert', bezwaard met 7 st. grondpacht aan de pastorie. In mei 1702 vrij van huur. De verkopers zijn de erfgenamen van 'ons w: olders Haentie Jacobs en Jouck Eesges', in tijden e.l. te Wommels. 'Tegenwoordig bij de executeur Andries van Aalst cum uxore bewoont, op mei 1702 vrij van huringe' (inv. 49, fol. 18).

Naastlegers: De '[trek]vaart' W, Antie Pytters N, 'beclemt met de gevel van de huisinge van Antie Feddes toebehorende' O, Siemen Tierxs [de steeg] Z.

Bewoners: **Andries van Aalst c.u.**, tot mei 1702.

Verkopers: **Eesge, Sijmen en Dirck Haenties** te Bolsward en Ameland.

Koper: **Cornelis Jacobs en Stijntie Engelbarts**, e.l. te Wommels.

Koopsom: 153 gg. in 3 termijnen per de 1^e mei 1702, 1703 en 1704.

Aanvulling, toelichting:

- Andries van Aalst, oud-herbergier en executeur, woonde eerder in de herberg 'Het Wapen van Hennaarde-radeel' (*Klaaikluten* 2009/3:10-21).
- Cornelis Jacobs tr. 1692 Stijntie Engelbarts. Zij was weduwe van schooldienaar en organist Minne Sijbrens, overleden in 1690.

1717: Cornelis Jacobs wordt vermeld als westelijke naastleger van het 'tussenhuis' aan de Terp.

1720, 1721: Een 'huijsenge, schuur en hovinge', 12 mei 1720 vrij van huur (inv. 49, fol. 222).

Naastlegers: De Bolswarder Trekvaart W, Jacob Sjoerds cum soc. N, secr. Van der Sluis O, de 'gemene Steeg' Z.

Bewoner: **De verkoper**.

Verkoper: **Cornelis Jacobs**, schipper te Wommels.

B. b. en c.: Goslick Johannes (mr. timmerman) en Neeltie Bernardus (Schotanus).

Niaar, als naastleger: Secretaris **Feddeus van der Sluis**.

Koopsom: 290 carg., gerecht wijst consent op 29.1.1721.

Aanvulling, toelichting:

- Jacob Sjoerds als noordelijke naastleger betekent dat de grond achter of ten noorden van dit huis doorliep tot voorbij oostwaarts de tuin van secr. Van der Sluis en tot het huis met timmerschuur aan de Noorderhaven.
- Secr. Van der Sluis is oostelijke naastleger, hier mogelijk alleen een (paarden)stal.

1757: Een 'huis bestaende in twee woningen', bezwaard met 7 st grondpacht aan de pastorie 'met alle de losse goederen daarin sijnde en vercopersche toebehorende' (inv. 51, fol. 61).

Naastlegers: de Trekvaart W, wed. secr. Van der Sluis N, Hessel Durks O, Gerrit Andries Z.

Bewoners: Niet vermeld.

Verkoper: **Carstie Andries**, gesterckt met haar man Jan Hoytes 'nu te Sneek'.

Koper: **Antonie Gerrits en Dieuwke Andries**, e.l. te Wommels.

Koopsom: 160 carg.

Aanvulling, toelichting:

- Kerstie Andries van Wommels tr. Wo 8.9.1754 Jan Hoytes van Sneek. Zij werd ged. Wommels 7.8.1719, samen met tweelingzusje Anshie; vader: Andrys Gerrits; moeder: niet vermeld (d.i. Sipck Goslichs).
- Antonius Gerrits, mr. koperslager, van Wommels tr. 1e gerecht Henn. 12.5.1722 Anskjen Jans van Wommels (wed. van Gerben Sijbrens; kinderen: Jan en Pieter), tr. 2e Wo 10.4.1746 Dieuwke Andries van

Wommels. Dieuwke was de oudste dochter van Andries Gerrits x Sipck Goslichs. Antoni Gerrits en Dieuke Gerrits woonden zelf aan de Kaatsebaan (volgt t.z.t.).

1777: Antonie Gerrits is zuidelijke naastleger van voorheen het secretarishuis van dr. Feddeus van der Sluys (volgt t.z.t.).

1796-1805: Speciekohier nr. 72 (neem ik aan); aantal schoorstenen: 1

1796: Doede Jochems (1); (zoon) Geold Doedes 'is vertrokken naar nr. 85, nu ledig'. 1797: Doede Jochems 'wort onderhouden' (1/2). 1798: 'Doede Jochums weduwe, nu de weduwe Penninga van Franeker' (1) 1799-1803: weduwe Penninga (1). 1804: weduwe Penninga vertrokken naar Mantgum, nu Hendrik Piers van nr. 64 (1). 1805: Hendrik Piers (1).
--

Aanvulling, toelichting:

- Doede Jochems van Kubaard trouwt daar 9.12.1759 Saakjen Gaelts, ook van Kubaard. In 1763 wordt in Kubaard een zoon Gaelt gedoopt, ongetwijfeld de 'Geold' voornoemd; in de jaren 1765-1781 laten ze in Wommels kinderen dopen.
- De vermelde 'wed. Penninga', in 1798 afkomstig van Franeker, vertrok in 1804 naar Mantgum. Zij is daarmee te herkennen als Grietje Jillardus Hiccard wed. ds. E. Penninga, ofwel de moeder van ds. Jacobus Everharduszn Penninga, van 1798 tot 1804 predikant in Wommels en in 1804 vertrokken naar Mantgum.
- Een Hendrik Piers van Tzum (deze?) tr. RK Dronrijp 12.6.1796 Jetske Pieters van Kubaard.

1832: Huis en erf, perceel 44, legger 151, grootte 77 m² (Van der Vaart en Tolsma 1994:53).
Eigenaar: **Hendrik Intes Kingma**, timmerman (x **Tettje Gerrits Tymersma**).

Aanvulling, toelichting:

- Hendrik Yntes Kingma, oud 57 j., geb. te Wommels, zn.v. Ynte Broers Kingma en Tettje Gerrits Tymersma, tr. Wo 26.6.1830 [akte nr. 23] Trijntje Wijbes Radersma, oud 57 j., geb. te Lutkewierum, dr.v. Wybe Gabes Radersma en Jeltje Ynzes.

Terzijde

Vóór 1641: Cornelis Pieters en Jid Jacobs (zie bij 1641).

Aanvulling, toelichting:

- Dit echtpaar kan identiek zijn aan Cornelis Pijters schoenmaker en Ida Jacobs, in 1609 en 1610 kopers en verkopers van huizen in Wommels (inv. 44, fol. 45 en 51v). De locatie van die huizen heb ik nog niet kunnen vaststellen, reden waarom ik hier begin bij het jaar 1641.
- 1619: Cornelis Pieters 'schoenmaecker' is 4 gg., 14 st. en 8 penn. schuldig aan het sterfhuis van bakker Lijckle Sibes (inv. 25, fol. 154).
- 1625-1639: Cornelis Pijters schoenmaker te Wommels (inv. 26, fol. 99; inv. 26, fo. 341; inv. 27, fol. [132?] dd. 17.4.1634, e.v.).

1641: Een 'sekere twe camers ofte end huisinge loots stakettinge ende vrije stede cum annexis 't sampt worteltuijn *daerbij sijnde*', met een 'middelmuir' gescheiden van mr. Hendrick, elk voor de helft eigenaas 'des dat sij niet verder als een hantbreet buiten het ancker van de selve gevel van mr^s. huijs sullen mogen bouwen, als oock acht voet van 't a(chter)huijs aff en drie voet aent staket langs naer de dam onbehuist sullen laten blijven'. De verkoper is 'sone en universeel erffgenaam van w: Cornelis Pijters ende Jid Jacobsdr in tijts echteluiden gewoondt hebbende ende verstorven zijnde aldaer, zijn w: vader en moeder' (inv. 46, fol. 307).

Naastlegers: Mr. Hendrick Dircx W en N, het 'gemene padt' O, de 'nauwe steeg' Z.

Verkoper: **Pieter Cornelisz**, schoenmaker te Wommels.

Bod: [onleesbaar] en Bauck Lijckles, e.l. te Joure.

Niaar: **Mr. Hendrick Dircx**.

Koopsom: 225 gg.

Aanvulling, toelichting:

- 1639: Pijtter Cornelis, schoenmaker, heeft voor het leveren van 'schoenen & muilen' 4 gg. en 6 st. tegoed uit het sterfhuis van Gosse Gosses op Britsaerdt onder Wommels (inv. 27, fol.708/ 714).
- Het woord 'dam' wekt de suggestie dat we hier met een huis bij de brug over de Trekvaart te doen hebben, maar de 'nauwe steeg' als naastleger is daarmee in tegenspraak.

1642: Mogelijk werd in 1642 door **mr. Hendrick Dircx** dit huis verkocht aan **Aernt Tijmens** van Harlingen (zie boven bij de het huis aan de Trekvaart). Huurder van dit huis zou dan in 1642 kunnen zijn geweest **Hette Fockes Bakker**.

1643-1660: Uit deze periode zijn geen proklamatieakten bewaard gebleven. Waarschijnlijk is in de jaren 1650-1652 **Gosse Watses Heeringe** als geldschieter of crediteur van chirurgijn mr. Hendrick Dircx eigenaar geworden van beide huizen (zie boven bij 1650 en hierna bij 1682).

1660: 'Gerben Martens hovinge' is zuidelijke naastleger van een huis aan de Noorderhaven (inv. 47, fol. 156).

1668: Gerben Martens is zuidelijke naastleger van een huis aan de Terp – tot in de vorige eeuw bekend als het 'Hemelsje' –, halverwege de Nauwe Steeg en de Noorderhaven (volgt t.z.t.).

1674: 'Gerben Martens huijs annex' is oostelijke naastleger van het huis of de kamer aan de Trekvaart (zie boven).

1682: Een 'huijsinge, bestaende in twee kaamers, steede, hovinge nae de buiren, stakettinge, boomen ende plantagie', bezwaard met 7 st. grondpacht aan de pastorie, eerder door Aeltie Pyters gekocht van Gosse Watses Heeringa met de bepaling dat 'sy Aeltie vs. geduirende haer leven de vrie woninghe sall genieten in de kleijne kamer'. 'Voorts is deze copinge beswaert met een vrie gangh ende drifte op de verkochte plaetse tot ende van de naestgelegen hovinge bij *Laurentius Aesgema cum soijs* [curs. JM] gekocht doch met dij reserve, dat soo het gelegen quam de eijgenaers van de hovinge vs. haer liefde het pad anders te nemen dan *over* dese gekochte plaetse, soo sall het selve vrij sijn van vs. serviteijt' (inv. 47, fol. 319; curs. JM).

Naastlegers: Hantie Jacobs W, de koper N, de 'gemene buiren' O, de 'gemene steegh' Z.

Oud-eigenaar: **Gosse Watzes Heringa**.

Bewoner: Medeverkoper **Aeltie Pieters**.

Verkopers: 'de gesamentl. erven van w. Gerben Martens ende desselfs wed^e Aeltie Pieters.

Koper, naastleger: **Taecke Jansen**, mr. timmerman en **Grietie Rispens**, e.l. te Wommels.

Niaar: **Teke Pieters**, schoenmaker te Wommels.

Koopsom: 't sestich' gg., mei 1682 en 1683 telkens de helft.

Aanvulling, toelichting:

- Op de koop wordt niaar gelegd door Teke Pieters 'sijnde volle broer van de verkoper'. Aesgema wegens naastleger Tako Jansen cum uxore is het daar maar deels mee eens: Teke Pieters is geen bloedverwant van de medeverkopers, de kinderen van w. Gerbens Martens. Daar stelt Teke Pieters tegenover dat zijn zuster Aeltie destijds 'de geproclameerde husinge cum annexis alleen [zelf] in koop bekomen heeft in tijden van Gosse Watses Heeringa [en] diens volgens haer de selve alleen in eigendom is toebehoordende'. Gezien de verkopers van 1703 lijkt Teke Pieters in 1682 de nieuw eigenaar te zijn geworden.
- Teke/Taeke Pieter van Wommels tr. Wo mrt 1644 Antie Claeses van Itens. Ze kregen zeven kinderen waarvan er drie jong en (reconstructie) drie zonder nakomelingen overleden: oudste dochter Antie Takes ged. Wo 5.1.1645 tr. Wo 6.4.1667 Hein Wijbes van Wommels (volgt).
- 1710: Gryttie Rispens, wed. Take Jansen tr. 2° Seerp Braad. Als wed. Seerp Braada te Wommels verkoopt ze voor haarzelf en als gelastigde van (haar voorkinderen) Ancke/Antie en Gerloff Tackes, wonend te Harlingen resp. Makkum, een 'husinge cum annexis, gelegen in den dorpe [Wommels]' (zie volgend huis).

1703: Een 'husinge en de hovinge cum annexis', belast met 7 st. grondpacht aan de pastorie, 12 mei 1703 vrij van huur (inv. 49, fol. 25).

Naastlegers: Cornelis Jacobs W, Take Jans N, de 'gemene buijren' O, de 'gemene steegh' Z.
Bewoner: NN.

Verkopers: ½ **Wijbe Heijns**, vrijgezel te Tzum, ½ **Rinske Heijns** (x Sijbren Pijtters o. Schettens).
Koper: **Gerben Michels en Wijbrich Durx**, e.l. te Wommels.

Koopsom: 100 carg., in termijnen te betalen, direct 20 carg. en vervolgens elke 1^e mei van 1703 tot en met 1710 een bedrag van 10 carg..

Aanvulling, toelichting:

- Rinckien Heijns van Wommels tr. Wommels ca. 1695, ondertr. 7.4.1695, Siebrens Pieters van Schettens. Wijbe en Rinske/Rinckien (zie boven) zijn waarschijnlijk kinderen van Hein Wiebes van Oosterend x 1^e Oosterend 26.12.1659 Aeltie Hanses van Hidaard, x 2^e Wommels, ondertr. 6.4.1667 Antie Takes/Teekes van Wommels.

- Wijbrig Dircx van Wommels tr. Wommels 29.6.1688 Gerben Michels van Baard. Het echtpaar laat in de jaren 1692-1708 in Wommels kinderen dopen: Mary in 1692, Michel 1694, Dirck 1696, Pleuni (1694, Tyttie 107 en Jeltie 1708; zie verder bij 1717).

1712: Een hofke met bomen en stakettingen daer in en om staende, vrij van grondpacht, huurjaren en waterlosinge, strekkende westwaarts so verre Cornelis Jacobs stakettinge staat, hebbende de proclamaant de gerechtigheit om buitenwaarts na der verkoper bewoonde huijsinge een haag off stek te setten, gelegen in de buiren van Wommels' (prokl. 49, fol. 159).

Naastlegers: De verkopers W, procl. Van der Sluis N, het 'gangpad' O, de steeg Z.

Verkoper: **Gerben Michels en Wijbrig Durks**, e.l.

Koper: Secr. **Feddeus van der Sluis**.

Koopsom: 60 carg.

Aanvulling, toelichting:

- Secr. Van der Sluis koopt hier ten zuiden van zijn huis (nr. 47 op de kaart van 1832) een stukje grond op dat eerder toebehoorde aan nr. 45.

1702: Antie Feddes is oostelijke naastleger 'beclemt met een gevel' van het huis of de kamer westwaarts richting Trekvaart gelegen (zie boven).

1717: Een huis c.a., bezwaard met 7 st grondpacht aan de pastorie, vrij van huur (inv. 49, fol. 190).

Naastlegers: Cornelis Jacobs W en N, Van der Sluijs O, 'de steeg' Z.

Bewoners: **De kopers**.

Verkoper: **Michiel en Durk Gerbens** te Arum, **Marij Gerbens** te Deersum gesterkt 'cum marito' (met man) en **Apolonia Gerbens** tot Bolsward ieder voor 1/6 en de diakonie (vertegenwoordigd door Laes Wybes en Douwe Schotanus) voor 2/6.

Koper: **Mr. Durk Hessels en Okjen Yskes**, e.l. te Wommels.

Koopsom: 100 carg.

Aanvulling, toelichting:

- Dirck Hesels van Wommels tr. Lutkewierum 25.10.1711 Ockjen Yskes (ook Jisses) van Warga. Hij laat in Wommels op 4.8.1715 een zoon Hessel dopen (volgt).

1757: Hessel Dirks is oostelijke naastleger van het huis aan de Trekvaart (zie boven).

Aanvulling, toelichting:

- Hessel Dirks van Wommels tr. Wo 17.5.1744 Lijsbet Klases van Kubaard. Ze laten in Wommels in de jaren 1774-1792 kinderen dopen, waaronder op 1.10.1751 een dochter Okjen (volgt).

1783: Een 'huisinge en hok staende op 't plak voor de groote kamer (...) de de huisinge versien met twee camers en hebbende ijder camer zijn vrije uitgang', belast met 7 st grondpacht en met het onderhoud van 'Steeg en Straat als van ouds maar de ringmuur en stekkagie staande ter scheidinge van dit vercogte en 't huis en tuin van mr. Ulbe Noordenbos moet door mr. Ulbe Noordenbos alleen onderhouden worden' (inv. 53, fol. 91v).

Bewoners: **De verkopers en kopers.**

Verkopers: **Hessel Durks.**

Kopers: **Dirk Jesses (ook Jisses) en Okjen Hessels**, e.l. 'schuitemoeders' te Wommels.

Koopsom: 95 gg

Aanvulling, toelichting:

- Ockien Hessels van Wommels tr. Kubaard 15.9.1771 Dirk Jisses van Kubaard. Hij op 12.5.1775 met attestatie van Kubaard naar Wommels. Zij doet daar 7.5.1775 belijdenis. Het echtpaar laat in Wommels in de jaren 1774-1792 zes kinderen dopen, w.o. in 1774 een zoon Hessel.
- 1781: Hessel Dirks, schipper te Wommels is 468 carg. schuldig aan Lieuwe IJpis, scheepstimmerbaas te Zevenhuizen onder Franeker, 'ter zake koop en overdrage van een lange praam lang [4]3 voeten, wijd negen voeten met zijn zeil en treil cum annexis' (inv. 68, fol. 119v).

1782: Durk Jisses te Wommels is 164 carg. schuldig aan Grietie Rintjes te Franeker en de armvoogden van Makkum als boedelredders van Jelle Rintjes voor de koop van een 'schoon en welbeseild graan en gort kofke met platte luiken en weigeringe lang over de steven 48¾ wijd 10½ en hol 3 voet Ao 1766 nieu uitgehaalt en zulks met zeil en treil, cloeten en haaken (...) zoo als het laat bij Rintje Teedses gortschipper is bevaren en bij de vercopinge te Makkum bij de Waag was leggende, bij mij cooper tot mijn besonder genoeg (..) ontvangen' (inv. 68, fol. 138v).

1796-1805: Speciekohier 73, aantal schoorstenen 1½

1796: Hessel Durks geniet onderhoud (½), Durk Jesses vrij van hoofdgeld (1).

1797-1799: idem.

1800: 'Hessel Durks onderhouden, is doodt, nu Siebolt Sjoerds, vrijgesel' (½), Durk Jesses is dood, nu de weduwe (1).

1801: Siebold Sjoerds is vertrokken naar Cubaard no. 16, nu de weduwe van Sint Johans van no. 54. (1), Durk Jesses Weduwe (1).

1802: de wed. van Sint Johans (1), Durk Jesses wed. (1).

1803-1805: idem.

Aanvulling, toelichting:

- Dirk Jesses weduwe was Okjen Hessels (zie boven) en Sint Johans weduwe was Janke Heins. Siebold Sjoerds laat in 1801, dan gehuwd met Janke Dirks, een dochter dopen.

(NB: *alleen een stal en erf*)

1832: Stal en erf, perseel 45, legger nr. 171 (Van der Vaart en Talsma 1994).

Eigenaar: **Johannes Ulbes Noordenbos**, genees-, heel- en vroedmeester.

Aanvulling, toelichting:

- Johannes Ulbes Noordenbos van Oosternijkerk tr. Franeker 9.11.1803 Clara Heeres van Franeker. Bij het volgende huis meer over dit echtpaar.

Leiden, augustus 2012

Noordzijde van de Nauwe of Kromme Steeg aan de noordwestzijde van de Terp in Wommels (2012)

Vooraanzicht

Het zicht vanuit de (inderdaad kromme) steeg